

**YETKAZIB BERISH TIZIMIDAGI LOGISTIK XO'JALIK
ALOQALARI*****Raxmatov Suxrobbek San`at o`g`li****Andijon Mashinasozlik Instituti**Transport logistikasi yo`nalishi K-102-21-guruh talabasi****Turdiqulov Muhammaddin Ilhomjon o`g`li****Andijon Mashinasozlik Instituti**Transport logistikasi yo`nalishi K-102-21-guruh talabasi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada yetkazib berish tizimidagi logistik xo`jalik aloqalari haqida ma`lumot berilgan.

Kalit so`zlar: Savdo-sotiq, ayriboshlash, tijorat, savdogar, yetkazib berish, vositachilik, sotish.

Savdo sotiq nazariyasida ayriboshlash kelishuviga alohida e`tibor qaratilgan. Bu masalani batafsil ravishda faqatgina ta`limiy ahamiyatga ega bo`lmagan tarixiy tajribani inobatga olgan holda ko`rib chiqamiz. Ayriboshlash kelishuvining maqsadi bu ikki tomon o`rtasidagi qiymatlar almashinuvi. Ayriboshlash kelishuvini amalga oshirish uchun quyidagilar kerak:

- 1) ikkitadan kam bo`lmagan qiymatli ashyolar;
- 2) ayriboshlashning amalga oshirilishi bo`yicha shartlarning kelishib olinishi;
- 3) ayriboshlash vaqtining kelishilishi;
- 4) ayriboshlash joyining kelishib olinishi;

Ayriboshlash kelishuvi mulkdorning almashinuvini (mahsulotning sotib olinishida) taxmin qiladi, lekin narsaning vaqtincha to`lovli foydalanishga topshirilishini ham mulkdor o`zgarmagan holatda bildirishi mumkin (kreditga, ijaraga, mehnatga olish). Ayriboshlash kelishuvi bozorga oid va bozorga oid bo`lmagan bo`lishi mumkin[1-3].

Qonun Tijorat deb “tirikchilik sifatida sotib olish”, “savdo aylanmalar”, “tijoratga oid bo’lgan majburiyatlar” haqida aytib o’tgan. Ko’rib turganimizdek biz kirishda oldinroq gapirib o’tgan savdo ishi rossiya tajribasida qonuniy ko’rinishga ega bo’lib; uni tirikchilik yo’lida savdo qilish bilan bog’lashgan, ya’ni tadbirkorlikni ko’zda tutishgan. Tijorat ayribohlashlarning umumjamoaviylardan farqi ularning yuridik tabiatiga emas balki ular xizmat qiluvchi maqsadlarga asoslangan. Savdo sotiq, qarz, yollash, yuk o’z yuridik tuzilishiga ko’ra bir xil bu ularning Tijorat muomilada yoki yo’qligidan qat’iy nazar amalga oshadi. Savdo huquqiga bo’ysinuvchi ayriboshlashlar doirasi sudlarga bo’ysinuvchi ishlar doirasidan farqlangan. Shunday qilib biri savdo sotiq bilan tijorat yo’lida shug’ullanuvchi (savdogar) hamda tijoratga bog’liq bo’lmagan (masalan ishchi) faqatgina bir tomon sotuvchi uchun ayriboshlash Tijorat hisoblangan. Boshqa tomon uchun u fuqarolik amaliyoti hisoblangan. Bunday ayriboshlashning qaysi sudga bo’ysinishi jihatidan aniq javob yo’q edi. Ba’zi yuristlarning fikriga ko’ra ishchining murojatnomasi fuqarolik huquqi bo’yicha hamda savdogarniki esa Tijorat huquq tomonidan ko’rib chiqilishi kerak[4].

Yetkazib berish – o’zining yetkazib berish vositalari yordamida haq evaziga boshqalarning maxsulotlarini yetkazib berish. O’z o’zidan vositachilik holatiga ega bo’lmagan yetkazib berish, tijorat faoliyatni amalga oshirish bilan bog’liq bo’lgani uchun Tijorat xususiyatga ega bo’ladi. Barcha yetkazib berishlar ham tijorat ayriboshlash bo’lavermaydi, buning uchun u turli harakat vositalari yordamida tirikchilik ko’rinishida amalga oshirilgan bo’lishi lozim.

Vositachilik. Vositachilar boshqa odamlarning istagi bilan ularning mablag’lariga o’z nomlaridan uchinchi shaxslar bilan ayriboshlash kelishuvlarini tuzishadi. Bu odatda sotib olish sotish va jo’natish kelishuvlari hisoblanadi. Vositachilik buyurtmalari 55 alohida ish sifatida qabul qilinadi va bajariladi. Vositachining kelishuvlari oldi berdi shartnomalari bilan bog’liqlikka ega bo’lgandagina tijorat hisoblanadi.

Sotish. Ba’zi holatda savdogarning o’z omborida saqlash uchun joy yetmagan mahsulotlarni saqlab berish ehtiyoji yuzaga kelishi mumkin. buning uchun asosiy

vazifasi mahsulotni saqlab berish vazifasiga ega bo'lgan o'ziga xos korxonalar va tijorat omborlar tashkil etiladi. tijoratga bunday xizmat turning ko'rsatilishi kelishuvi yuk kelishuvi deyiladi[5-8].

ADABIYOTLAR

1. Nasirov I.Z. Intellektual transport tizimlari. Darslik. ISBN 978-9910-799-39-6. Andijon: Omadbek print number one, 2024- 227 b.
2. Nasirov I.Z. Transport vositalarining bort axborot tizimlari. Darslik. ISBN: 978-9910-08-049-4. Andijon: Omadbek print number one, 2024- 140 b.
3. Gaffarov Makhammatzokir Toshtemirovich , Nasirov Ilham Zakirovich , Sobirova Tursunoy Abdipatto kizi , Hakimov Mavlonbek Solijon ugli. (2023). Recovery Of Fines From Drivers Of Foreign Vehicles. *Journal of Pharmaceutical Negative Results*, 3589–3591. <https://doi.org/10.47750/pnr.2023.14.03.446>.
4. Nasirov Ilkham Zakirovich- Ph.D., Gaffarov Mukhammadzokir Toshtemirovich , Doctoral Student. (2023). Consequences Of Complete And Undercombustion Of Fuel. *Journal of Pharmaceutical Negative Results*, 3597–3603. <https://doi.org/10.47750/pnr.2023.14.03.448>.
5. Nasirov Ilxam Zakirovich, & Akromjonova Sayyoraxon Baxtiyor qizi. (2023). YO‘L BOSHQARUVINI INTELLEKTUAL AXBOROT TIZIMLARI ASOSIDA AVTOMATLASHTIRISH . *Journal of New Century Innovations*, 21(4), 122–127. Retrieved from <http://www.newjournal.org/index.php/new/article/view/3070>
6. Gaffarov Maxammatzokir Toshtemirovich, & Nasirov Ilxam Zakirovich. (2023). YANGI O‘LCHOVLARDA EVROPA XAVFSIZLIGI. EVROPA ITTIFOQIDA YASHIL KELISHUV ISTIQBOLLARI. *Scientific Impulse*, 2(15), 935–942. Retrieved from <http://nauchniyimpuls.ru/index.php/ni/article/view/13051>
7. Насиров, И. 3. (2023). ИНСОН ҚОБИЛИЯТИНИ РИВОЖЛАНИШИНИНГ ДАРАЖАЛАРИ. *Journal of new century innovations*, 21(4), 118-121.

8. Насиров, И. З. (2023). КАФЕДРАДАГИ ИЛМИЙ ИЗЛАНИШЛАРНИ БАЖАРИШДА ТАЛАБАЛАРНИ МУСТАҚИЛ ИШЛАШНИ ТАШКИЛ ЭТИШ. *PEDAGOG*, 6(2), 299-302.
9. Nasirov , I. (2023). CONDUCTING LESSONS IN THE “MENTAL ATTACK” METHOD. *International Conference On Higer Education Teaching*, 1(1), 86-89. Retieved from <https://aidlix.comphp/aeticle/view/90>
10. Насиров Ильхам Закирович. (2022). МУСТАХИЛ ИШЛАРНИ ТАШКИЛ ЭТИШНИНГ ШАКЛЛАРИ. *Конференц-зона* , 327–332. Получено с <http://www.conferencezone.org/index.php/cz/article/view/867>
11. Насиров Илхам Закирович. (2023). ИНСОН ҚОБИЛИЯТИНИ РИВОЖЛАНИШИНИНГ ДАРАЖАЛАРИ . *Journal of New Century Innovations*, 21(4), 118–121. Retrieved from <http://www.newjournal.org/index.php/new/article/view/3069>
12. Zakirovich, N. I. ., & Mahammadovna , S. I. . (2023). LEVELS OF DEVELOPMENT OF HUMAN ABILITIES. *Новости образования: исследование в XXI веке*, 1(7), 341–344. извлечено от <http://nauchniyimpuls.ru/index.php/noiv/article/view/5245>
13. Закирович, Н. И. ., Жалолиддин ўғли, А. С. ., & Тухтасиновна, К. Д. . (2023). ЭКОЛОГИЧЕСКИЕ ПРЕИМУЩЕСТВА ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ОТХОДОВ. *Новости образования: исследование в XXI веке*, 1(7), 345–351. извлечено от <http://nauchniyimpuls.ru/index.php/noiv/article/view/5247>